Майкъл Морпурго

ВСЛУШАЙ СЕ В ЛУНАТА!

Издателство „Фют“

На Филип и Джуд

Listen to the Moon
©Michael Morpurgo, 2014

Вслушай се в луната!
Превод Мария Пипева
Редактор Албена Раленкова
Корица Биляна Господинова
©Издателство „Фют“, 2017

ISBN 978-619-199-233-1

За начало

Всички произлизаме отнякъде. Аз обаче произлизам от нищото. Преди много години баба ми просто се появила от морето, също като русалка, само дето имала крака вместо рибя опашка. Изглеждала около дванайсетгодишна, но никой не можел да каже със сигурност, защото по нищо не личало коя е и откъде се е взела. Била изнемощяла от глад, горяла от треска, не била на себе си и можела да каже една-единствена дума: „Луси“.

Това е нейната история, както по-късно ми я разказаха онези, които я познаваха най-добре – моят дядо, други роднини и приятели, и най-вече, разбира се, самата тя. С годините събирах историята късче по късче и запълвах празнотите, доколкото можех, според разказите на очевидците.

Дължа благодарност на Музея на островите Сили за съдействието и достъпа до училищните дневници и други материали, както и на семейството на покойния доктор Кроу от остров Сейнт Мерис за разрешението да цитирам откъси от дневника му. Неоценима помощ в проучванията ми и в сглобяването на историята получих и от мо-

ето семейство, и от мнозина други – твърде много са, за да ги спомена всичките – от островите Сили, от Ню Йорк и от другаде.

Спокойно може да се каже, че тази история ме е държала в плен през целия ми живот, едва ли не ме е обсебила. Човъркам я, откакто се помня. Просто не можех да освободя мислите си от нея – и нищо чудно. Тя е историята на моята баба, голяма част разказана, както ще видите, с нейните собствени думи, така, както ми ги е продиктувала. В този смисъл тя е и моята история, историята на моето семейство.

Баба ми ни е направила онова, което сме, с малко помощ от дядо, разбира се. Аз съм какъвто съм, живял съм, където съм живял, направил съм и съм написал всичко в живота си благодарение на тях двамата. Затова и я написах – заради тях, но също така и защото това е най-странната и невероятна история, която някога съм чувал.

Първа глава

Островите Сили, май 1915 г.

Хайде, рибки, бъдете добрички

Излязоха за скумрия, защото беше петък. Всеки петък вечер Мери обичаше да им пържи скумрия, но и Алфи, и баща му Джим знаеха много добре, че тя ще откаже да я сготви и ще си останат без скумрия за вечеря, ако не наловят достатъчно, че да стигне за четирима им. Алфи и баща му си хапваха здравата и Мери уж им мърмореше за вълчия апетит, но нямаше нищо против да го засища.

– Човек ще си рече, че имате по два стомаха! – възкликваше тя с нескрито възхищение, докато ги гледаше как за пореден път омитат чиниите си. Гледаше да им слага по три скумрии, ако уловът е бил добър.

Трябваше да хранят и вуйчо Били. Той живееше сам в бараката за лодки в залива Грийн Бей, защото така му харесваше. Беше на един хвърлей разстояние от фермата „Вероника“, където живееха тримата – трябваше само да прекосят полето. Всяка вечер Мери му носеше вечеря, но за разлика от Алфи, той често

недоволстваше, ако пак беше скумрия.

– Ядат ми се раци!

Ако пък Мери му занесеше раци, мърмореше:

– Къде ми е скумрията?

Такъв си беше вуйчо Били, опърничав. И то не само като станеше дума за храна. Беше различен от всички останали хора. Както казваше Мери, това го правеше специален.

Тази сутрин рибата никаква я нямаше. Докато гребяха, поддържаха духа си с разговори за вечерята: как Мери ще топне скумрията в разбито яйце, ще я оваля в овесени ядки, ще я поръси със сол и пипер. Винаги я пържеше в масло. Ароматът се носеше из цялата къща, а те двамата, седнали на масата в очакване, жадно поглъщаха миризмата и цвърченето на тигана и устата им се пълнеше със слюнка.

– Като разбере каква сме я свършили с теб, Алфи – обади се Джим, докато усилено работеше с греблата, – нищо чудно да ни остави на хляб и вода за цяла седмица, помни ми думата. Никак няма да се зарадва, ама никак.

– Трябва да отидем по-близо до Сейнт Хелънс, татко – каза Алфи, който си мислеше за скумрията, не за гнева на майка си. – Там почти винаги има риба. Последния път уловихме цели шест, не помниш ли?

– Не обичам да се доближавам до това място – промърмори Джим. – Винаги ми е било неприятно. Но може би си прав. Трябва да пробваме. Сега да излезе малко вятър, че да вдигнем платното. Без ръце останах от това гребане. Хайде, Алфи, ти си наред!

Смениха местата си. Докато поемаше греблата, Алфи се усети, че пак се е размечтал за вечерята, за цвърченето и аромата на скумрията в тигана. После се замисли колко е трудно да запомниш миризмите и да ги опишеш, колко по-лесно се помнят звуците и образите. След като майка му сервираше готовата скумрия, не започваха да се хранят веднага, а първо казваха молитва. Алфи и баща му имаха навика да претупват молитвата, а майка му се мръщеше. Тя самата не бързаше: за нея молитвата трябваше да е искрена и различна преди всяко хранене, не някакъв надве-натри изпълнен ритуал. Държеше и след като накрая кажат „амин“, да запазят за миг почтително мълчание, но Алфи и баща му нямаха търпение да се нахвърлят на скумрията. Към нея имаше и прясно опечен хляб, и силен, сладък чай, а накрая, ако им излезеше късметът, и хлебен пудинг с масло. Това им беше пиршеството на седмицата.

Следобедът напредваше, а какво бяха уловили за цял ден? Слаба работа, мислеше си Джим. След като спря да гребе, вятърът ги смрази до кости. Той вдигна яката си. Беше студено за май, повече приличаше на мартенско време. Погледна как синът му натиска греблата – ритмично, с лекота – и му завидя за пъргавината и силата, но в същото време изпита и бащинска гордост. На времето и той самият беше така млад и силен.

Погледна ръцете си – целите в белези, напукани, загрубели, набити с чернилката на дългите години риболов, садене на картофи и цветя в градината. Сложи нова стръв на въдицата – пръстите му се движеха сами, машинално. Беше благодарен, че не ги усеща. Бяха безчувствени към студа, вятъра и солената вода. Добре, че не усещаше нищо. Чудеше се защо го болят ушите, защо и те не бяха станали безчувствени. Щеше му се да е така.

Джим се усмихна наум, като си припомни как започна денят, на закуска. Идеята беше на Алфи. Не му се ходеше на училище, искаше да дойде с него за риба. И преди неведнъж беше пробвал този номер, често без успех. Но това не му пречеше да пробва отново и отново.

– Кажи на мама, че имаш нужда от мен – примоли се Алфи. – Кажи ѝ, че няма да се оправиш без мен. Тя ще те послуша. Няма да ти се пречкам, обещавам!

Джим си знаеше, че Алфи няма да му се пречка. Момчето умееше да управлява лодка, гребеше добре, познаваше морето наоколо и ловеше риба с онази упоритост, страст и увереност, присъщи на младостта, винаги убеден, че не може да не хване нещо. Джим отдавна беше забелязал, че винаги му върви повече, когато е с Алфи. Напоследък риболовът във водите край Сили беше залинял и Джим излизаше с лодката по-скоро с надежда, отколкото с очакване. Не само при него беше така, в последно време уловът беше слаб за всички рибари. Но така или иначе, Алфи щеше да му е добра компания в морето. Затова Джим се съгласи да се застъпи пред майка му – току-виж му разрешила да пропусне един ден училище и да отиде с баща си за риба.

Но никакви молби и увещания не помогнаха. Мери беше непреклонна – Алфи трябвало да отиде на училище, вече бил изпуснал прекалено много, а все си търсел начини да се измъкне: ту да помага във фермата, ту да ходи за риба с баща си. Е, стига толкова! Когато Мери заговореше с този тон, Джим знаеше, че няма

смисъл да я убеждава – каквото и да каже, тя няма да отстъпи. Той продължи да настоява само за да покаже на Алфи, че наистина иска да го вземе със себе си, и за да прояви солидарност. Като видя, че нещата не отиват на добре, Алфи също се включи в увещанията с каквито доводи му хрумваха в момента.

– Хайде бе, мамо, какво толкова ще изгубя за един ден! Винаги хващаме повече риба, като сме двамата. В открита лодка е по-безопасно човек да не е сам, ти сама го каза... Пък и онова чудовище Чъмли, не мога да го понасям! Всички знаят, че изобщо не го бива за учител. Той е пълен некадърник, а училището е загуба на време... Разреши ми само днес да не ходя, мамо, и като се върнем от риболов с татко, ще ти изчистя кокошарника, ще докарам цяла каруца водорасли да наторим долната нива, каквото кажеш – това ще направя!

– Това, което ще кажа, Алфи, е, че трябва да отидеш на училище – отсече Мери.

Беше напълно безсмислено, тя нямаше намерение да се предава. Нямаше какво повече да се каже. Затова Алфи се затътри неохотно към училище, изпроводен от гълчането на майка си:

– Животът не ти е само риболов и лодки,

Алфи! Не съм чувала някой да се е научил на четмо и писмо от рибите! Пък твоите четмо и писмо хич не са за пред хората, от мен да го знаеш!

Когато Алфи излезе, тя се обърна към Джим:

– Да не забравиш, Джимбо, трябват ми девет по-едри скумрии за вечеря. И добре да се облечеш! Може и да е пролет, ама навън духаше студен вятър, като излизах да храня кокошките. Този твой син пак забрави да свърши тая работа!

– Все е „моят син“, като забрави нещо – измърмори Джим, докато си нахлузваше палтото и ботушите.

– Че от кого, мислиш, го е взел това? – отвърна тя и му закопча палтото. Целуна го по бузата и го потупа по рамото, както винаги правеше и както на него му харесваше. – А, и още нещо, Джимбо: за утре обещах раци на вуйчо Били, знаеш колко ги обича. Ама да са хубави – нито много едри, нито много ситни. Той не обича да са жилави, че не може да ги дъвче. Знаеш го колко е придирчив. Да не забравиш!

– Няма да забравя – промърмори под нос Джим, докато излизаше през вратата. – Само най-доброто за батко Били, а? Много го глезиш тоя стар пират, така да знаеш!

– Точно толкова, колкото глезя и теб, Джим Уийткрофт! – тросна му се тя.

– Пък човек би си помислил, че нещо кораво и жилаво ще е точно като за такъв стар пират, същински Джон Силвър!

Станеше ли дума за вуйчо Били, все си разменяха такива добродушни закачки. Мъчеха се да виждат и веселата страна на нещата, защото иначе онова, което животът беше поднесъл на вуйчо Били, беше твърде болезнено.

– Джим Уийткрофт – викна тя след него, – не забравяй, че говориш за брат ми! Той не е нито стар, нито е корав и жилав, просто си живее в свой свят. Не е като нас и мен това напълно ме устройва.

– Както кажеш, Мериму, както кажеш – отвърна той и като размаха бодро каскета си, пое през полето към Грийн Бей, припявайки си любимата песничка на вуйчо Били – достатъчно силно, че тя да го чуе: „Йо-хо-хо, и бутилка ром!“.

– Чувам те, Джим Уийткрофт, не си мисли, че не те чувам!

В отговор той отново размаха каскета си.

– И да се пазиш! – викна тя след него.

Докато вървеше към лодката, Джим се удивляваше на безкрайното търпение и преданост

на Мери към брат ѝ. В същото време се ядосваше, както винаги, че вуйчо Били сякаш не съзнаваше какво е направила за него Мери и какво продължава да прави всеки божи ден. Дочу песента му откъм неговата лодка – славната „Испаньола“, както я наричаше вуйчо Били – закотвена в Грийн Бей.

Изобщо не беше „славна“, поне не и в началото, а жалка развалина – полуизгнила коруба на платноходка, отдавна изоставена на брега в Грийн Бей. Бяха изминали пет години, откакто Мери прибра вуйчо Били от болницата и го настани в бараката за лодки. Тя стана негов дом и оттогава почти всеки ден, в дъжд и пек, той беше край лодката, работеше по нея. Мери му беше казала за лодката, докато той лежеше в болницата, и веднага щом се прибраха, тя го насърчи пак да се залови с правене на лодки – любимото му занимание на младини. Знаела си, каза на Джим, че от това вуйчо Били имал най-голяма нужда – да се занимава с нещо, да работи с ръцете си, да стане пак някогашният майстор.

Всички, включително и Джим, смятаха, че това е невъзможна задача, че корпусът съвсем се е разкапал след толкова години на открито, пък и без това Били Слабоумния, както

му викаха на острова, не може да се справи. Единствено Мери беше убедена, че това е по силите му. И скоро всички видяха, че е била права. Каквото и да си мислеха за Били Слабоумния, опре ли до лодки, той си знаеше работата. Ден след ден, година след година старата платноходка в Грийн Бей се подмладяваше, ставаше все по-елегантна и по-красива.

Онази сутрин, докато Джим вървеше към кея, тя се издигаше, закотвена край брега, лъщяща в новата си зелена боя, а отвън на борда ѝ беше изписано с черни букви: „Испаньола“. Още не беше съвсем завършена, но всеки, който минеше наблизо, можеше да се наслади на изящната ѝ линия. А сега, след като съвсем наскоро вуйчо Били беше издигнал и главната мачта, платноходката изглеждаше почти готова. Без ничия помощ – защото обичаше да работи и да бъде сам – вуйчо Били я беше възкресил. Може и да беше чудак, малко „не наред с главата“, както казваха хората, но с работата си по тази стара платноходка си беше спечелил уважението на целия остров. Все пак продължаваха да му викат Били Слабоумния, защото знаеха къде е бил и какво се е случило с него.

Докато прекосяваше плажа на Грийн Бей,

Джим видя вуйчо Били на палубата. Издигаше черния флаг с череп и кръстосани кости, както правеше всеки ден, откакто мачтата беше готова. Беше си сложил шапката на Дългия Джон Силвър, която Мери му беше измайсторила, и пееше. Вуйчо Били си имаше своите добри и лоши дни. Тази сутрин, щом беше с шапката и пееше, значи денят беше добър – а това, както знаеше Джим, облекчаваше живота на Мери. Изпаднеше ли в някое от мрачните си настроения, вуйчо Били се превръщаше в опак стар козел. И по неясни за Джим причини в такива моменти беше най-зъл с Мери – въпреки че тъкмо тя го беше спасила, беше го довела у дома и тъкмо нея обичаше най-много.

Джим така се беше заплеснал по красивата „Испаньола“ и дотолкова беше погълнат от мислите си за вуйчо Били, че едва сега забеляза Алфи, който се беше покатерил в семейната им риболовна лодка, „Пингвин“, и я подготвяше за отплаване. Отвърза я и загреба към баща си през плитчините.

– Какви ги вършиш, Алфи! – викна му Джим и се огледа неспокойно през рамо. – Ако майка ти те види...

– Знам, знам, татко – жив ще ме одере! – Алфи се ухили и сви рамене. – Изтървах учи-

лищната лодка. Колко жалко! И ти беше тук и я видя как замина без мен, нали така?

Джим не успя да скрие радостта си.

– Ама че си калпазанин, Алфи Уийткрофт! – сгълча го той, докато се качваше в лодката. – Не знам на кого си се метнал. Е, щом е така, ще трябва да се върнем с много богат улов.

След около час вече бяха метнали въдици край остров Форман. Беше се наложило Алфи здравата да гребе срещу течението покрай Пентъл Бей и трябваше да поотдъхне. Джим го смени на греблата и се отправиха да проверят какво се е уловило в рачилата. Измъкнаха три доста внушителни рака – значи, щеше да има един за вуйчо Били и два за продан. В едно от рачилата откриха сепия, от която ставаше отлична стръв, а Алфи успя да улови и две трѐски.

– Стават за рибни крокети, ама за друго – не – обади се недоволно Джим. – Майка ти не обича трѐска. Не можем да се приберем само с това. Трябва да намерим скумрия.

– При Сейнт Хелънс, там ще намерим – Алфи пак улови греблата. – Цели купища, ще видиш, татко!

Беше настъпило затишие, по морската повърхност не се виждаше и вълничка, и приливът бързо ги понесе към Сейнт Хелънс. Доближиха се много внимателно, да не се натъкнат на скали. Алфи загреба леко към единственият пясъчен бряг на острова. Джим хвърли котвата. Точно тук преди седмици само за няколко минути бяха уловили десетина скумрии, все едри. Може би пак ще им излезе късметът.

И двамата знаеха, че за това си трябва късмет. Такава си беше скумрията – понякога стои на дълбокото, а ти цял ден я чакаш отгоре и всеки път вадиш празна въдица. А друг път – сама се мята на кукичката, извива се, лъскава и сребриста. Джим си спомни как се зарадва тогава Мери на богатия им улов, как здраво ги прегърна и заяви, че няма по-добри рибари от тях.

Джим метна въдицата си.

– Хайде, рибки! – подкани ги той. – Хайде, хапнете си – клъв, клъв! Бъдете добрички и Мериму ще ни прегърне и ще ни сготви най-разкошната вечеря. Хайде, рибки! Няма да си тръгнем, докато не наловим много от вас!

– Тука са, на дълбокото – обади се Алфи, като се взираше във водата от другата страна на лодката. – Виждам ги. Бас държа, че пръв ще хвана някоя!

Мина много време и тогава Алфи чу звука. Още нищо не бяха уловили, нито една риба дори не се беше доближила до кукичките. И двамата мълчаха, дълбоко съсредоточени. Алфи седеше приведен над въдицата и се взираше напрегнато в прозрачните синьо-зелени дълбини и в нишките от водорасли, които сякаш му помахваха подигравателно. И изведнъж чу как нещо се обади. Звукът му се стори странен, някак не на място. Той вдигна поглед. Звукът идваше откъм острова, на стотина метра от тях, като че ли близо до брега – нещо като тих стон или скимтене. Дали не беше тюленче? Но звучеше повече като човешки глас.

Втора глава

Островът на изгубените души

Чуваш ли нещо, татко?

– Само чайките, Алфи – отговори Джим.

И наистина по брега крачеше чайка, а след нея ситнеше малкото ѝ, с изпъната шия, и надаваше жални писукания. Но Алфи скоро разбра, че не това е звукът, който беше чул. Познаваше чайките по-добре отколкото всяка друга птица и никога не беше чувал млада чайка да стене по този начин. Онзи звук изобщо не звучеше като птица, нито като малко тюленче. Алфи се объркa и съвсем забрави за въдиците. Двете чайки – майката и пилето ѝ – размахаха криле и отлетяха. Плажът опустя, но онзи звук отново долетя.

– Не са чайки, татко! – възкликна Алфи. – Нещо друго е. Слушай!

Не идваше от плажа, а от по-далече – откъм развалините на Чумавата къща или пък откъм голямата скала в средата на острова. Алфи вече беше съвсем сигурен, че никоя чайка не може да издаде подобен звук. Тогава изведнъж